

Sygn. akt II Ca 465/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Mariusz Broda

Sędziowie: SSO Teresa Strojnowska

SSR del. Małgorzata Wojciechowska (spr)

Protokolant: starszy protokolant Agnieszka Baran

po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 2017 r. w Kielcach

na rozprawie

sprawy z powództwa W. K.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w S.

o zadośćuczynienie, rentę i ustalenie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Starachowicach

z dnia 28 stycznia 2016 r. sygn. I C 428/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach III (trzecim) i IV (czwartym) i w tej części powództwo oddala;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda W. K. kwotę 1.370,20 (tysiąc trzysta siedemdziesiąt 20/100) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 465/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 stycznia 2016 roku Sąd Rejonowy w Starachowicach w sprawie I C 428/13:

I. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda W. K. kwotę 62.000,00 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;

II. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda W. K. kwotę 165,26 zł. wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 24 maja 2013 roku do dnia zapłaty;

III. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda W. K. miesięczną rentę w wysokości po 200 zł. płatną do 10 dnia każdego miesiąca, począwszy od dnia 1 lutego 2013 roku do dnia 11 lipca 2019 roku, wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat;

IV. ustalił, że pozwany (...) S.A. z siedzibą w S. jest zobowiązany pokryć szkodę, jaka ujawni się w przyszłości, a powstała w następstwie wypadku zaistniałego w dniu 13 października 2012 roku w S., w wyniku którego H. K. poniósł śmierć;

V. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;

VI. zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz powoda W. K. kwotę 6.846,00 zł. tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 3.600 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

VII. nakazał pobrać od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w S. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Starachowicach kwotę 383,63 zł. tytułem zwrotu wydatków pokrytych tymczasowo ze środków Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Starachowicach.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

W dniu 13 października 2012 roku w S. miało miejsce zdarzenie drogowe, polegające na potrąceniu pieszego H. K. przez kierującego pojazdem marki S. o numerze rejestracyjnym (...) J. K.. Pojazd sprawcy objęty był ochroną ubezpieczeniową w (...) S.A. w S.. H. K. mieszkał w S., przed wypadkiem był na emeryturze, w chwili wypadku miał 81 lat, był wdowcem. Był sprawny fizycznie, samodzielny i nie wymagał opieki, poruszał się samodzielnie bez laski i bez kul. Syn H. W. mieszkał w odległości 100-200 metrów. H. K. cały swój czas poświęcał schorowanemu synowi W., opiekował się nim, robił zakupy, kupował ubrania, podawał zastrzyki z insuliny, świadczył pomoc materialną. H. K. był jedyną osobą najbliższą dla swojego syna W. K..

H. K. w wyniku wypadku doznał urazu wielomiejscowego, wstrząsu hipowolemicznego, urazu głowy, złamania miednicy oraz złamania wyrostka poprzecznego kręgu L5. Bezpośrednio po wypadku od dnia 13 października 2012 roku do dnia 22 października 2012 roku przebywał na Oddziale Anestezjologii i Intensywnej Terapii, a od dnia 22 października 2012 roku do dnia 6 listopada 2012 roku na Oddziale (...) Urazowo-Ortopedycznej z Pododdziałem E.. W dniu 6 listopada 2012 roku został wypisany do domu z bezwzględnym zakazem chodzenia przez okres 4 tygodni. W dniu 19 listopada 2012 roku z powodu krwawienia z owrzodzenia dwunastnicy, anemii, niewydolności krążenia i odleżyn został ponownie przyjęty na Oddział (...) Ogólnej w ciężkim stanie ogólnym, następnie wypisany do domu w dniu 4 grudnia 2012 roku w stanie ogólnym stabilnym. Z powodu nieprzyjmowania posiłków i płynów, utraty masy ciała, duszności spoczynkowej, odleżyn został ponownie przyjęty do szpitala na Oddział (...) Paliatywnej w dniu 20 grudnia 2012 roku w stanie ciężkim, z ograniczonym kontaktem słowno-logicznym. W Oddziale (...) Paliatywnej zastosowano leczenie farmakologiczne objawowe, codzienną pielęgnację odleżyn i fizykoterapię. H. K. zmarł w dniu 18 stycznia 2013 roku. Przyczyną jego śmierci było nieokreślone ostre zakażenie dolnych dróg oddechowych, niewydolność serca, zatrzymanie krążenia. Wypadek komunikacyjny, któremu uległ H. K. spowodował oprócz obrażeń opisanych w kartach leczenia szpitalnego, całkowite jego unieruchomienie, co skutkowało dalszymi powikłaniami. Z powodu wieku zmarłego i licznych chorób towarzyszących, urazy których doznał w istotny sposób pogorszyły jego stan zdrowia, powodując bezpośrednie zagrożenie życia, co w konsekwencji skutkowało śmiercią. Pomiędzy wypadkiem a śmiercią H. K. istnieje związek przyczynowy. Do momentu wypadku stan H. K. mimo licznych chorób mu towarzyszących był stabilny. H. K. cierpiał na nowotwór, przebył zabieg mastektomii, brak jest natomiast podstaw do stwierdzenia, że jego organizm wyniszczony był przez kacheksję nowotworową. K., którą stwierdzono bezpośrednio przed śmiercią H. K. została spowodowana przewlekłą niedokrwistością, niedożywieniem, niewydolnością nerek, przewlekłym krwawieniem z przewodu pokarmowego. Sąd Rejonowy ustalił, że W. K. jest rencistą ma orzeczoną I grupę inwalidzką, jest rozwiedziony, ma jedną córkę, na którą płaci alimenty w wysokości po 200 zł. miesięcznie. Ojciec przychodził do powoda codziennie, opiekował się nim, robił mu zakupy, podawał zastrzyki z insuliny. W. K. był osobą najbliższą dla syna, po śmierci ojca powód odczuwa smutek i rozpacz, do dziś ma poczucie straty.

Rozważając tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, że uzasadnione jest powództwo w zakresie żądania zasądzenia zadośćuczynienia w kwocie 52.000 zł., wytoczone za życia H. K., jak również dochodzone przez powoda na podstawie art. 446 § 4 kc zadośćuczynienie za krzywdę spowodowaną śmiercią ojca. Sąd Rejonowy uznał, że faktyczne relacje między W. K. a jego ojcem były bliskie, więź między nimi była silna. Tytułem odsetek ustawowych od kwoty 8.000 zł. wypłaconej w toku postępowania likwidacyjnego przez pozwanego tytułem zadośćuczynienia Sąd zasądził kwotę 165,26 zł. z ustawowymi odsetkami od daty doręczenia pozwanemu odpisu pisma zawierającego rozszerzenie żądania. Za udowodnione uznał Sąd I instancji okoliczności stanowiące podstawę do przyznania na rzecz powoda świadczenia rentowego. H. K. dobrowolnie i stale dostarczał synowi środków utrzymania, to jest świadczył pomoc materialną- robił zakupy, pomagał w opłacaniu świadczeń z tytułu utrzymania mieszkania. Zmarły partycypował w utrzymaniu syna regularnie do wysokości 200 zł. miesięcznie, która to kwota proporcjonalna jest do wysokości emerytury, jaką otrzymywał. Biorąc pod uwagę przewidywalny okres świadczenia pomocy synowi przez H. K., Sąd zasądził na rzecz powoda rentę w okresie 1 lutego 2013 roku do 11 lipca 2019 roku, określając termin jej płatności oraz wysokość odsetek na wypadek jego uchybienia. Sąd Rejonowy stanął również na stanowisku, że w dalszym ciągu istnieje stan niepewności w sferze praw i obowiązków stron w ramach łączącego je stosunku zobowiązaniowego, co uzasadnia ustalenie odpowiedzialności pozwanego za szkodę, która ujawni się przyszłości, powstała w następstwie wypadku. Oddaleniu podlegały natomiast żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość w zakresie zadośćuczynienia za krzywdę oraz dochodzonych przez powoda odsetek od kwoty 62.000 zł. za okres wcześniejszy od daty wyrokowania. O kosztach procesu Sąd orzekł w oparciu o przepis art. 100 kc, obciążając nimi pozwanego, zaś o kosztach sądowych w oparciu o przepis art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych, nakazując pobranie od pozwanego kwoty 383,63 zł. tytułem wydatków.

Apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w punktach: I- w części dotyczącej zadośćuczynienia po śmierci H. K. tj. co do kwoty 10.000 zł., w punktach III i IV w całości, nadto w punktach VI- dotyczącym zasądzenia od pozwanego kosztów procesu, VII- dotyczącym wydatków, wywiódł pozwany, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności:

- art. 446 § 4 w zw. z art. 361 kc poprzez przyjęcie, że śmierć H. K. pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z wypadkiem z dnia 13 października 2012 roku;

- art. 446 § 2 kc w zw. z art. 6 kc poprzez przyjęcie, że powód wykazał istnienie po stronie H. K. możliwości finansowych pozwalających na świadczenie na rzecz syna kwot po 200 złotych miesięcznie;

2. naruszenie przepisów postępowania, w tym art. 233 § 1 kpc – poprzez:

- poczynienie ustaleń w zakresie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy śmiercią H. K. a wypadkiem z dnia 13 października 2012 roku niezgodnych z dokumentacją medyczną,

- poczynienie dowolnych ustaleń w zakresie możliwości majątkowych H. K. mimo niewykazania tej okoliczności przez powoda i pomimo zaprzeczenia istnieniu takich możliwości przez pozwanego.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w zaskarżonym zakresie;

2. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania w tym postępowania apelacyjnego z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego

ewentualnie uchylenie wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania przed instancją odwoławczą.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna w zakresie dotyczącym rozstrzygnięć zawartych w pkt III i IV wyroku, w pozostałym zakresie nie znajduje uzasadnienia.

Wbrew zarzutom skarżącego za prawidłowe należy uznać ustalenia Sądu I instancji co do istnienia związku przyczynowego pomiędzy śmiercią H. K. a wypadkiem, któremu uległ w dniu 13 października 2012 roku.

Stosownie do art. 361 § 1 kc adekwatne są „normalne” następstwa działania lub zaniechania z którego szkoda wynikła. Normalnymi następstwami zdarzenia, z którego szkoda wynikła są następstwa, jakie tego rodzaju zdarzenie jest w ogóle w stanie wywołać, w zwyczajnym biegu rzeczy, a nie tylko na skutek szczególnego zbiegu okoliczności, z reguły je wywołuje. Natomiast anormalne jest następstwo, gdy doszło do niego z powodu zdarzenia niezwyklego, nienormalnego, niemieszczącego się w granicach doświadczenia życiowego na skutek nadzwyczajnego zbiegu okoliczności, którego przeciętnie nie bierze się w rachubę. Nie wyłącza normalności w rozumieniu tego przepisu okoliczność, że mimo identycznych warunków zdarzenia określone następstwo nie zawsze występuje, ani też jego statystyczna rzadkość. Sformułowanie „normalne następstwo” nie musi oznaczać skutku koniecznego. W granicach normalnego, zwykłego przebiegu zdarzeń odpowiedzialność za szkodę może powodować nie tylko przyczyna bezpośrednio ją wywołująca, lecz także dalsza, pośrednia, chyba że jej następstwa pozostają w tak luźnym związku przyczynowym, iż ich uwzględnienie wykraczałoby poza normalną prawidłowość zjawisk, ocenianą według kryteriów doświadczenia życiowego i aktualnego stanu wiedzy (por. wyrok Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2006 roku sygn. akt III CSK 135/05). Tak rozumiana koncepcja adekwatnego związku przyczynowego, który warunkuje zarówno powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej, jak i określa jej granice, ugruntowana jest w orzecznictwie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 6 grudnia 2013 roku sygn. akt I ACa 1227/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 4 lipca 2013 roku sygn. akt I ACa 569/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 września 2015 roku sygn. akt I ACa 1573/12).

Szkoda może być skutkiem wielu zdarzeń, zaś normalne następstwa badanej przyczyny mogą być zarówno bezpośrednie jak i pośrednie. Z taką sytuacją mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie. Żadne z obrażeń, których H. K. doznał w wyniku zdarzenia nie spowodowało bezpośredniego skutku w postaci śmierci. W tym zakresie opinie biegłych chirurga ortopedy P. P. i patomorfologa A. R. zawierają zgodne wnioski. Obrażenia, których doznał H. K. na skutek wypadku z dnia 13 października 2012 roku doprowadziły natomiast do jego śmierci w sposób pośredni. Obrażenia te spowodowały całkowite unieruchomienie poszkodowanego na okres czterech tygodni, co skutkowało dalszymi powikłaniami w postaci narastania niewydolności wielonarządowej, niedokrwistości, infekcji dróg moczowych, powstania rozległych odleżyn, krwawienia z przewodu pokarmowego (opinia biegłego P. P. k. 243). Podkreślenia wymaga, że przed wypadkiem H. K. był osobą samodzielną, pomimo licznych schorzeń jego stan był stabilny. To urazy, których doznał w sposób istotny pogorszyły jego stan zdrowia, doprowadzając w rezultacie do śmierci. Nie znajduje uzasadnienia zarzut sprzeczności ustaleń Sądu I instancji w tym zakresie z dokumentacją medyczną. Analiza wskazanej dokumentacji prowadzi do wniosku, że stan H. K., stabilny bezpośrednio po zdarzeniu, uległ gwałtownemu pogorszeniu w ciągu kilku tygodni. Wbrew zarzutom skarżącego nie ma podstaw do twierdzenia, że organizm poszkodowanego wyniszczony był przez kacheksję nowotworową, dokumentacja medyczna nie zawiera danych w przedmiocie nawrotu choroby nowotworowej, ustalenia Sądu Rejonowego w tym zakresie należy uznać za prawidłowe. Niewątpliwie na przebieg procesu leczenia miał wpływ zarówno wiek poszkodowanego, jak i liczne choroby towarzyszące, co jednak nie wyklucza istnienia związku przyczynowego. Istnienie tego związku podlega bowiem ustaleniu w określonych warunkach, w określonym stanie faktycznym, który obejmuje również osobę poszkodowanego, jego cechy indywidualne. Przyjęciu takiego związku nie sprzeciwiają się również wnioski opinii biegłego z zakresu medycyny sądowej A. R., dopuszczonej przez Sąd z urzędu w toku postępowania apelacyjnego. Zdaniem biegłego nie ma podstaw by kwestionować przyczynę zgonu wskazaną w karcie zgonu, jednocześnie z uwagi na okoliczność, że badanie sekcyjne H. K. nie zostało przeprowadzone, nie jest możliwe jej zweryfikowanie.

Jednocześnie biegły stwierdził, że nie ma podstaw by w świetle wiedzy o typowości śmierć H. K. uznać za normalne następstwo odniesionych przez niego w wypadku obrażeń ciała, by stosując test warunku koniecznego przyjąć istnienie związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy tymi obrażeniami a śmiercią poszkodowanego. Z opinii biegłego wynika jednoznacznie, że dokonał on analizy jedynie bezpośredniej przyczyny zgonu, nie wziął natomiast pod uwagę, że obrażenia powoda skutkowały rozwojem dalszych powikłań, istotnym pogorszeniem stanu zdrowia, w konsekwencji zaś skutkowały zgonem. Wobec powyższego wnioski biegłego nie skutkują zmianą ustaleń faktycznych w zakresie istnienia związku przyczynowego, poczynionych przez Sąd I instancji.

W świetle powyższych rozważań uznać należy, że Sąd I instancji prawidłowo ustalił, że śmierć H. K. była następstwem zdarzenia z dnia 13 października 2012 roku. W konsekwencji nie można uznać by doszło do obrazy prawa materialnego. Przyznane przez Sąd Rejonowy zadośćuczynienie za krzywdę spowodowaną śmiercią H. K. znajduje podstawę w przepisie art. 446 § 4 kc, zaś biorąc pod uwagę więź, jaka łączyła powoda z ojcem, kwota 10.000 zł. stanowi rekompensatę odpowiadającą poczuciu straty. Sąd Okręgowy w pełni podziela obszerną argumentację dotyczącą oceny krzywdy doznanej przez powoda, przedstawioną przez Sąd Rejonowy w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia.

Na uwzględnienie zasługuje natomiast apelacja w części dotyczącej orzeczenia zawartego w pkt III wyroku. Sąd Rejonowy nie poczynił ustaleń co do możliwości finansowych H. K., a w konsekwencji oceny możliwości ponoszenia przez niego stałych świadczeń na rzecz syna. Ustaleń tych Sąd I instancji dokonał wyłącznie w oparciu o przesłuchanie powoda, w pełni dając mu wiarę. Tymczasem powód odmiennie wskazywał wysokość otrzymywanej od ojca pomocy-500 zł. (k. 223), 300 zł. (k. 228), zawyżając jednocześnie jego dochody, określając ich wysokość na kwotę 1.800 zł.. H. K. otrzymywał świadczenia emerytalne w kwocie 1.167 zł. miesięcznie netto (k. 41), ponosił wydatki związane z utrzymaniem mieszkania, zakupem lekarstw. Biorąc pod uwagę jego wiek i stan zdrowia, nie można przyjąć, by był w stanie systematycznie przekazywać synowi kwoty po 200 zł. miesięcznie, ani tym bardziej, że kwoty takie przekazywałby do lipca 2019 roku. Należy również zauważyć, że ojciec i syn prowadzili odrębne gospodarstwa domowe, co wiązało się z ponoszeniem zwiększonych kosztów utrzymania. W świetle powyższych okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że brak jest podstaw do przyznania powodowi renty, co skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku.

Nie można również odmówić słuszności zarzutom apelacji jeśli chodzi o rozstrzygnięcie zawarte w pkt IV zaskarżonego wyroku. W ocenie Sądu Okręgowego brak jest podstaw do przyjęcia, że istnieją takie skutki zdarzenia z dnia 13 października 2012 roku, które mogą się ujawnić po śmierci poszkodowanego H. K., za które odpowiedzialność można by przypisać pozwanemu. Wraz ze śmiercią poszkodowanego na skutek wypadku H. K. ustala możliwość wystąpienia dalszej szkody, objętej zakresem odpowiedzialności pozwanego. W szczególności zmiana sytuacji powoda W. K., do której może dojść w przyszłości nie jest objęta odpowiedzialnością ubezpieczyciela.

Z tych względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w punktach III i IV stosownie do treści art. 386 § 1 kpc i orzekł jak w pkt I sentencji.

Zmiana wyroku we wskazanym wyżej zakresie nie zmienia w sposób istotny stosunku, w jakim uwzględnione zostały przed Sądem I instancji roszczenia powoda, czego konsekwencją jest oddalenie apelacji w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach procesu i kosztach sądowych. W świetle powyższych okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację we wskazanym zakresie, jako pozbawioną uzasadnionych podstaw.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadło w oparciu o przepisy art. 100 kpc w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1, § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r. poz. 1804).

SSR (del.) Małgorzata Wojciechowska SSO Mariusz Broda SSO Teresa Strojnowska

ZARZĄDZENIE

(...)